

14.4.2016

Dnro 239/D.a.2/2016

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Asia Ramsar-kosteikkotoimintaohjelma
Viite Lausuntopyyntö 18.3.2016

1. Johdanto

Kansallinen Ramsar -kosteikkotoimintaohjelma on laadittu osana Valtioneuvoston päättämää (20.12.2012) Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategiaa vuosiksi 2012–2020 ja toimintaohjelmaa 2013–2020 (toimenpide 53.). Kyseinen strategia ja toimintaohjelma on päivitetty vastaamaan biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (SopS 78/1994) (Convention on Biological Diversity, CBD) mukaisia ja EU:ssa sovittuja biodiversiteettistrategian tavoitteita.

Ramsarin sopimuksen tavoitteena on kansainvälisesti arvokkaiden kosteikkojen suojelu ja laajemmin kaikkien kosteikkojen ja vesivarojen kestäväen käytön edistäminen. Ramsarin sopimuksen 12. osapuolikokouksessa (2015) hyväksytty kansainvälinen strategia vuosille 2016-2024 toteuttaa CBD:n sopimuksen ns. Aichi-tavoitteita ja lukuisia YK:n kestäväen kehityksen toimintaohjelman tavoitteita 2030.

Saamelaiden kotiseutualueella sijaitsee neljä Ramsar-alueita: Lemmenjoen kansallispuisto, Sotkavuoma, Lätäsenon – Hietajoen suot sekä Sammuttjänkä – Vaijoenjänkä.

2. Ramsar-kosteikkotoimintaohjelman sisällöstä

Saamelaiskäräjät katsoo Ramsar-kosteikkotoimintaohjelman yleisesti ottaen hyvin laadituksi. Ohjelmassa on otettu huomioon ohjelman liittyminen luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja lisäämiseen CBD-sopimuksen mukaisesti sekä kestäväen käytön edistämisstrategioihin. Toimintaohjelmassa otetaan huomioon myös kosteikkojen merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä ja sopeutumisessa. CBD-sopimuksen toteuttamisen osalta ohjelmassa Saamelaiskäräjät haluaa kiinnittää huomiota sopimuksen 8(j) artiklan ja 10 artiklan merkitykseen saamelaisen alkuperäiskansalle toimittaessa saamelaiden kotiseutualueella. Kestäväen käytön edistämistavoitteiden osalta ohjelman toteutuksessa saamelaiden kotiseutualueella tulee ottaa huomioon Saamelaiskäräjien hyväksymä Saamelaiden kestäväen kehityksen ohjelma 2006.

Ramsar-kosteikkotoimintaohjelma perustuu pitkälle Suomen kosteikoluontotyyppien uhanalaisuusluokitukseen, joka on ohjelman liitteenä. Saamelaiskäräjien mielestä kyseinen kosteikoluontotyyppien uhanalaisuusluokitus on kuitenkin vanhentunut, kun siinä ja yleensäkin toimintaohjelmassa ei oteta huomioon valtioneuvoston joulukuussa 2015 vahvistamia Tenon–Näätämojoen–Paatsjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaa vuosiksi 2016–2021 eikä Tornionjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaa vuosiksi 2016–2021.

Lemmenjoen kansallispuiston Ramsar-alueen osalta Tenon–Näätämojoen–Paatsjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa todetaan, että

Muutamassa vesimuodostumassa (Inarin Sotajoki, Postijoki ja Maddib-Ravadas) arvioidaan olevan riski tilan heikentymisestä koneellisesta kullankaivuusta aiheutuvien paineiden takia (s. 7).

Kullankaivuulla on paikallisia vaikutuksia lähinnä suoraan alapuoliseen jokijaksoon: veden samentumista, kiintoaineen lisääntymistä, ravinteiden, raudan ja alumiinin pitoisuuksien kohoamista. Kuormitus vaihtelee vuosittain, riippuen maansiirto- ja kaivuutoiminnan laajuudesta, sekä kunkin vuoden sademääristä ja virtaamista. ... Korkeat liukoisen alumiinin pitoisuudet ja kutusoraikkojen siltaantuminen sedimentoituvan kiintoaineen vuoksi voivat heikentää lohikalojen lisääntymistä (s. 42).

Koneellisen kullankaivuun alapuolisissa vesistöissä seurataan muun muassa toiminnan vaikutuksia veden sameuteen sekä kiintoaineen, raudan ja alumiinin pitoisuuksiin (s. 56).

Niin sanotuiksi riskivesiksi hyvän ekologisen tilan suhteen arvioitiin jokivesistä koneellisen kullankaivuun aiheuttamien paineiden takia Inarin Sotajoki, Postijoki ja Maddib-Ravadas (s. 64).¹

Vesienhoitosuunnitelmassa mainituista riskivesistä Lemmenjoen kansallispuiston Ramsar-alueella sijaitsevat Postijoki ja Maddib-Ravadas.

Lätäsenon – Hietajoen suot Ramsar-alue sijoittuu Tornionjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman valuma-alueelle. Tässä vesienhoitosuunnitelmassa tunnustetaan vesistöalueella mahdollisesti alkavan kaivostoiminnan aiheuttamat riskit alueen vedenlaadulle ja todetaan, että

Kaivosteollisuus vesienhoitoalueella on mahdollisesti kasvussa, mikä lisää vesistöjen pilaantumisriskiä etenkin metallien ja vesille haitallisten aineiden osalta (s. 7).

Painetekijöistä kiintoainekuormitus ja kiintoaineen vaikutukset vesistöissä tulisi ottaa aiempaa enemmän huomioon. Kaivosteollisuuden ympäristövaikutukset tulee huomioida suunnittelussa, myös naapurimaiden hankkeiden vaikutukset (s. 127).

Kaivosteollisuus vesienhoitoalueella on mahdollisesti [lisääntymässä], mikä lisää vesistöjen pilaantumisriskiä etenkin metallien ja vesille haitallisten aineiden osalta (s. 138).²

Lemmenjoen kansallispuistossa koneellinen kullankaivu jatkuu voimakkaana vielä vuosikausia ja todennäköisesti toiminta kiihtyy ennen kaivoslain koneellista kullankaivua koskevan kiellon voimaantumista. Lätäsenon – Hietajoen soiden Ramsar-alueen valuma-alueella on vireillä useita kaivostoimintaa koskevia hankkeita, jotka toteutuessaan voivat muuttaa valuma-alueen vesistöjen tilaa voimakkaasti.

¹ Raportteja 87 I 2015, Vesien tila hyväksi yhdessä, Tenon–Näätämojoen–Paatsjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosiksi 2016–2021, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

² Raportteja 88 I 2015, Vesien tila hyväksi yhdessä, Tornionjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosiksi 2016–2021, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Saamelaiskäräjät katsoo, että Ramsar-kosteikkotoimintaohjelmassa tulisi tunnistaa edellä todetut ja vesienhoitosuunnitelmissa todetut riskitekijät Lemmenjoen kansallispuiston ja Lätäsenon – Hietajoen suot Ramsar-alueiden kohdalla. Näiden riskitekijöiden vähentäminen tulisi sisällyttää Ramsar-kosteikkotoimintaohjelman toimenpide-, seuranta- ja arviointiosioihin.

Inarissa 14. päivänä huhtikuuta 2016

Merk.
Tiina Sanila-Aikio
puheenjohtaja

Esko Aikio
vs. ympäristösihteeri

Puheenjohtaja päätti lausunnosta 13.4.2016.